

Грекова Л. Ю.

Асистент кафедри кримінального права і процесу Навчально-наукового юридичного інституту НАУ, м. Київ, Україна

Коваль І. О.

Студентка 3 курсу Навчально-наукового юридичного інституту НАУ, м. Київ, Україна

До питання використання безпілотних літальних апаратів у криміналістичній практиці

Сьогодні сучасні технології набирають все більше і більше обертів і їх введення у різні сфери життєдіяльності суспільства є неминучим. Світ динамічно змінюється через низку факторів: людська активність, зміцнення міжнародних зв'язків, погодні умови, розвиток виробництва, науково-технічний прогрес, стрімке зростання використання транспортних та інших технічних засобів. Тому нові технології, зокрема безпілотні літальні апарати (далі - БПЛА), завдяки своїй функціональності полегшують виконання багатьох завдань суспільства, і правоохоронна діяльність не є виключенням.

Відповідно до Повітряного кодексу України, законодавець визначає безпілотне повітряне судно як повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном [1].

Поміж інших функцій БПЛА виконує функцію дистанційної керованої (безпіотної) повітряної платформи, в зв'язку із чим, за своїми можливостями, є багатопільовим інструментом, може виконувати різні завдання на місці злочину, серед яких – фотографія, відеозапис, пошук для підтвердження припущень, оцінка безпеки, експертиза місць, яких важко або неможливо дістатися тощо.

Так, аерозйомка (фото- та відео-), що є однією з корисних можливостей БПЛА, являє собою зйомку території з висотою від сотень метрів до десятків кілометрів за допомогою фотоапарата або відеокамери, встановлених на літальному апараті (літаку, вертольоті або на їх безпілотному аналозі). До недавнього часу практично існувало лише кілька способів отримання знімків з висоти, в тому числі підйом по сходах пожежної машини або висотного будинку, за допомогою пілотованого літака, що є нелегким та довготривалим процесом. БПЛА повністю змінює процес отримання фото, є меншим за розміром, не потребує впливу фізичної сили людини, легкодоступний, що сприяє економії часу, сил та засобів для забезпечення слідства наочною інформацією, і, безперечно, є перевагою над традиційними методами фотографії. Декілька фото, зроблених БПЛА, можуть містити усі докази на відміну від 10-20 фотографій, виготовлених традиційними способами, що робить доцільним і корисним використання БПЛА на різних етапах кримінального провадження.

При проведенні розслідування слідчому доводиться долати труднощі об'єктивного характеру, зокрема складний характер місця злочину: річки, скелі, високі будівлі тощо. БПЛА можна назвати мостом між органами досудового розслідування та будь-яким місцем дослідження, пов'язаним із злочиним в разі отримання різних даних в режимі реального часу.

Тому використання БПЛА, укомплектованого фотографічним обладнанням, передавачами відео- та фотосигналу, термоаналізаторами і лазерними сканерами, дозволяє провести попередню розвідку, прийняти ефективні рішення після отримання інформації на контрольному пункті, що знаходиться на землі. Такі заходи дозволяють формувати високий рівень взаємодії слідчого, оперативно-розшукових та експертно-криміналістичних підрозділів, які отримують дані про правопорушення у найкоротші строки на підготовчому етапі слідчого огляду місця діяння до виїзду на місце події. Заходи підготовчого етапу містять забезпечення охорони місця події, вживання заходів до запобігання або ослаблення шкідливих наслідків кримінального правопорушення; забезпечення присутності очевидців події; визначення кола спеціалістів - учасників огляду, забезпечення їх прибуття; внесення пропозицій про склад слідчо-оперативної групи; перевірки готовності технічних засобів огляду [2, с. 50]. З використанням БПЛА слідчий має змогу до виїзду на місце події вибрати необхідну криміналістичну техніку, продумати та застосувати в подальшому певні тактичні прийоми, комбінації а та загалом прийняти рішення щодо подальших дій. Такий процес прийняття рішень зумовлений наявністю достатньої кількості інформації з місця події, отриманої шляхом використання БПЛА, що є запорукою якісного розслідування в подальшому.

З огляду на викладене, підтримуємо думку В. В. Білоуса, М. Т. Сатибалдінова, які роблять наголос на тому, що перспектива використання БПЛА в криміналістичній практиці може значно підвищити ефективність розкриття злочинів.

Для прикладу, М. Т. Сатыбалдінов зазначає, що перспективним є використання БПЛА у дослідженні місця ДТП. Це обумовлено можливістю відобразити обстановку місця скоєння ДТП, тобто отримати відео- та фотографування, на яких наочно видно розташування транспортних засобів та інших учасників ДТП. В такому випадку схема місця події додається до протоколу огляду місця скоєння ДТП. Особливо це важливо при проведенні огляду місця події, де було скоєно ДТП з великою кількістю транспортних засобів: на автомагістралях, в тунелях або в місцях перетину автомагістралей і залізничних шляхів сполучення [3, с.181].

Зарубіжні країни поступово вводять використання БПЛА для використання у правоохоронній діяльності. Хоча наша країна показує високі результати у розробці БПЛА для військової сфери (це значною мірою зумовлено загостренням ситуації на сході України), але масштабного застосування даних літальних апаратів не простежується. Безперечно, такий стан залежить від неналежного законодавчого закріплення даної техніки, адже правовий статус БПЛА в Україні є дещо невизначеним, відсутні окремі законодавчі акти, які стосуються саме безпілотників. Їх використання регламентується загальними нормами, що, враховуючи специфіку безпілотників, призводить до неврегульованості даної категорії правовідносин.

Таким чином, БПЛА є дійсно корисними в усіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема і у розслідуванні злочинів. Безпілотники дають змогу швидко і ефективно дослідити місце злочину, зібрати доказову базу, що є основою успішного розслідування. Тому питання впровадження БПЛА у криміналістичну діяльність, створення окремого закону щодо правового регулювання їх використання, потребують свого вирішення вже найближчим часом.

Список використаних джерел:

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>. ;
2. Іщенко А. В. Криміналістика у питаннях та відповідях / А. В. Іщенко. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. - 50 с.
3. Сатыбалдинов М. Т. Перспективы использования беспилотных летательных аппаратов для фото-, видеофиксации места происшествия по делам о дорожно-транспортных происшествиях (по материалам уголовно-процессуального законодательства республики Казахстан) / М. Т. Сатыбалдинов. // Вестник КРСУ. – 2015. – №12. – С. 179–181.